

англомовних текстів, в процесі розв'язання комунікативних ситуацій, при перекладі періодичних матеріалів на прикордонну тематику.

Отже, навчання англомовної професійної лексики вимагає сформованої лінгвістичної компетенції у курсантів, що забезпечується шляхом іншомовної підготовки на заняттях з англійської мови. Завдяки інтегративному підходу до професійної підготовки майбутніх прикордонників відбувається найефективніше засвоєння професійної лексики прикордонного дискурсу у процесі вивчення курсів професійного спрямування.

Література

1. Берестецька Н. В. Прикордонний дискурс як педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки.* 2014. №4 (73). С. 20-32.

УДК 81'255.2:6

Недайнова Ірина Василівна
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

АНГЛОМОВНІ КЛАСТЕРНІ КОНСТРУКЦІЇ: СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Інтеграція України до Євросоюзу та намагання нашої країни отримати членство спілки країн НАТО ставлять перед військовими фахівцями нові виклики. Допомога країн-союзників у розвитку основних силових структур України вимагає і від української сторони готовності приймати цю допомогу та вчасно реагувати на запити щодо інформації та комунікації, де велику роль перш за все грають мовлення військовослужбовців та сприйняття ними мовленнєвих потоків, обмін цими потоками та своєчасне їх засвоєння. Вивчення військового дискурсу і розгляд його видів дозволяє вільно освоювати техніки та технології країн-союзників, успішно проводити спільні навчання, обмінюватися досвідом і наближатися до стандартів, встановлених спілкою країн НАТО. Одним із найважливіших показників сприйняття цих викликів у свій час стало введення обов'язкового вивчення англійської мови в усіх військових частинах Збройних Сил України.

Актуальність теми, що знаходиться у фокусі нашої роботи, пов'язана з необхідністю розуміння сучасного військового дискурсу

майбутніми офіцерами та появою нових аспектів цього виду мовлення, а також з вивченням його специфіки та використання. Військовий дискурс вже давно привертає увагу лінгвістів, прикладом чого є видатні роботи в цій галузі таких вчених як В. Б. Бурбело, В. Л. Виговський, Ф. С. Бацевич, С. Ф. Томашчук, І. С. Шевченко, І. Є. Фролова, Є. І. Морозова та інші.

На фоні сучасних подій та напрямку розвитку України проблематика перекладу військового дискурсу в англійсько-українському мовному просторі набуває беззаперечної важливості. Представлені у цьому дискурсі тексти підпадають під жорсткі кліше і сформовані чітко за його вимогами, саме тому і переклад таких текстів та терміни, що в них вживаються, мають певну специфіку. Фокусом нашого інтересу стали кластерні конструкції, що широко вживаються в англійській мові та притаманні суспільно-політичним та науково-технічним текстам, одним з видів яких і є текст військової направленості. Ці особливі конструкції можуть викликати труднощі у розумінні їх еквівалентів українською мовою у майбутнього фахівця військової галузі. Такі сполучення, що зовсім не характерні українській граматиці, потребують окремої уваги у вивченні військовими своєї фахової термінології, де особлива увага має зосереджуватися на структурно-семантичних відмінностях у перекладі їх еквівалентів українською мовою.

При перекладі кластерів самі прийоми перекладу цих конструкцій не стільки важливі для майбутнього офіцера як аналіз наявності їх аналогів в українській мові, що передбачає порівняння структури відповідника та його перекладу, де головною причиною застосування перестановки в перекладі членів означального компонента є прагнення перекладача дотримуватися норм української мови, які могли б бути порушені при калькуванні цих термінологічних словосполучень.

При вивченні військової термінології в аудиторії має бути застосований порівняльний аналіз структури кластерної конструкції, в якому майбутні фахівці розуміють, які частини мови вибудовують її і чому окремі складові різних кластерних конструкцій в залежності від контексту можуть мати різне значення при одній і тій же формі вираження. Неможливо дослівно перекласти такі військові терміни як **artillery weapon**, *attrition defense*, *counter mobility support*, **disaster relief assistance**, *headcount management*, **identification friend-or-foe (IFF) subsystem**, *obstacle bypass*, *restricted operations zone*, **Theater High Altitude Air Defense (THAAD) system**, *weapons fight*.

Зрозуміло, що внаслідок об'єднання окремих самостійних мовних одиниць в межах одного мовленнєвого середовища утворюється нескінченна кількість таких кластерів, які, за деякими розвідками, можливо

об'єднати в цілу систему і розподілити за різноманітними показниками [6]. Однак, це вже предмет для більш глибокого лінгвістичного аналізу. Для майбутнього офіцера достатньо ж розуміння, за допомогою яких структур можуть перекладатися специфічні військові терміни, що представляють собою кластери. На нашу думку, традиційний граматики-перекладний метод викладання іноземних може стати у нагоді при навчанні курсантів, у яких, у зв'язку зі специфікою їх майбутнього фаху, гарно розвинене логічне мислення.

Такий граматики-перекладний метод передбачає попередній розгляд основних структурно-семантичних особливостей кластерів з метою зіставлення їх з атрибутивними групами української мови, дозволяючи визначити лінгвістичні засоби, за допомогою яких вони створені, та зробити подолання труднощів перекладу цих термінологічних словосполучень більш успішним.

Аналіз структури кластерних конструкцій, обраних для перекладу на занятті, доводить, що в більшості випадків кластерні конструкції відтворюються в українській мові іменником в називному або родовому відмінках, але при цьому обов'язково треба ураховувати контекст [3, 5, 6]. У студентів формується навичка розподіляти кластер на структурні елементи, оскільки при умові відсутності аналогів кластерні конструкції перекладаються по частинам, які зіставляються відповідно до правил української мови і контексту.

Саме тому у словниках вищезгадані військові терміни мають такі еквіваленти: **artillery weapon** – **бойовий засіб артилерії**, *attrition defense* – *оборона з метою виснаження противника*, *counter mobility support* – *обмеження мобільності військ противника*, **disaster relief assistance** – **допомога у ліквідації наслідків стихійного лиха**, *headcount management* – *облік особового складу*, **identification friend-or-foe (IFF) subsystem** – **підсистема розпізнавання “свій – чужий”**, *obstacle bypass* – *обхід перешкод*, *restricted operations zone* – *обмежений район бойових дій*, **Theater High Altitude Air Defense (THAAD) system** – **оперативно-тактичний зенітний комплекс для ураження висотних цілей**, *weapons fight* – *обмежений вогонь* та інші [1, 3].

Зрозуміло, що традиційним навчанням фахового терміну є запам'ятовування певного його відповідника в рідній мові, однак прищеплена навичка аналізувати структуру та розуміти семантику спеціального слова може стати у нагоді, коли військовий потенційно може зустріти незнайомий термін за умов реальної комунікації чи в аутентичному фаховому тексті.

Вважаємо, що через особливості формування та часте вживання кластерних конструкцій у військовому дискурсі, через їх розвиток у фаховому середовищі військовослужбовців очевидно, що вони заслуговують на певне місце у навчанні англійської мови. Їх різноманітність має свою специфіку, а перепорою на шляху до точного еквіваленту перекладу термінів, що сформовані за структурою кластерів, виступає той факт, що в українській мові взагалі відсутнє таке граматичне явище. Ці факти збільшують значення роботи викладача англійської мови у військовому закладі освіти в напрямі формування мовленнєвих навичок сучасних офіцерів.

Література

1. Англо-український військовий словник-мінімум. URL: <http://adl.lndc.com.ua/ua/chapter/491>.
2. Дзівідзінська І. С., Боднар Р. І. Асиндетичні кластери: особливості перекладу. *Прикарпатський вісник НТШ: Слово*. 2018. № 4. С. 298-302.
3. Карачун В. Я., Черненко І. А., Чиж С. М. та ін. Російсько-українсько-англійський військовий словник. Київ, 2001. 750 с.
4. Кучинская Е. А., Ларченкова Е. В. К вопросу о жанрах военного англоязычного дискурса. 2017. URL: <https://www.gramota.net/materials/2/2017/5-1/32.html>.
5. Мелешко І. В. Особливості перекладу атрибутивних та абсолютних конструкцій в англійській та українській мовах. 2012. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1073>.
6. Янчук С. Я. Особливості перекладу військової документації миротворчих місій ООН та НАТО : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Київ, 2012. 277 с.

УДК 378.811

*Шульга Анна Костянтинівна
Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба, Харків, Україна*

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АВІАЦІЙНИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

На сучасному етапі розвиток інтеграції нашої країни з міжнародними авіаційними організаціями та посилення співпраці між